

Finansų ministerija: Lietuva nėra pažeidžiamiausia dėl „Brexit“

Reitingų agentūra „Standard & Poor“ (S&P) birželio 30 d. paskelbtoje analizėje įvardija Lietuvą dėl Brexit pažeidžiamiausia Rytų Europos valstybe. Finansų ministerijos nuomone, analizėje yra nelogiškų išvadų, taip pat yra netikslių duomenų, kuriais remiamasi, priskiriant Lietuvą prie pažeidžiamiausių valstybių.

Vieta nustatyta, naudojant pagal keturis veiksnius S&P sukonstruotą indeksą: JK įnašo į ES biudžetą dalis (proc.) šaliai skiriamose ES struktūrinių fondų investicijose; eksporto į JK proc. BVP; imigrantų dalis JK, proc. visų šalies gyventojų; piniginių perlaidų iš JK santykis su BVP.

Analizėje pateikiamas tik kylančių Europos (angl. emerging Europe) valstybių rizikos, susijusios su Brexit, vertinimas: 11 ES šalių (Lietuva, Latvija, Estija, Slovėnija, Slovakija, Vengrija, Lenkija, Bulgarija, Čekija, Rumunija, Kroatija) bei Turkija ir Rusija.

Atsižvelgus į pasaulio analitikų prognozes, jeigu būtų vertinamos visos ES valstybės, Lietuvos nebūtų tarp labiausiai pažeidžiamų narių. Dauguma analitikų sutaria, kad didžiausias neigiamas pasekmes dėl Brexit pajustų Airija, Nyderlandai, Belgija, Malta, Kipras ir Liuksemburgas. Neigiamą įtaką pajustų ir Vokietija, tačiau ji būtų mažesnė, nei prieš tai išvardytoms šalims.

Analizėje daroma išvada, kad **per prekybos kanalą (eksportas)** iškart atsirandantis tiesioginis poveikis visoms 13 šalių bus minimalus, tačiau didžiausias jis būtų Lietuvai, Čekijai, Vengrijai, Lenkijai ir Slovakijai. Iš tikrųjų toks poveikis Lietuvos eksportui būtų nedidelis, todėl abejonių kelia motyvai, kodėl Lietuva čia įvardijama kaip lyderė. Iš toje pat analizėje pateiktų S&P apskaičiuotų duomenų matyti, kad Lietuvos eksporto į JK santykis su BVP (2,5 proc.) yra gerokai mažesnis už Estijos (3,2 proc.) bei Latvijos (3,9 proc.), tačiau minėtosios Baltijos valstybės net neminimos apžvalgoje kaip pažeidžiamos dėl šio rodiklio.

S&P skyrė Lietuvai aukščiausią laiptelį **pagal perlaidų sumas iš JK**. Tuo tarpu remiantis Lietuvos banko duomenimis, gyventojų pervedimai iš JK 2014 m. sudarė 213,5 mln. eurų arba 0,6 proc. BVP, o, išankstiniu Finansų ministerijos vertinimu, pervedimai iš JK 2015 m. galėjo sudaryti apie 300 mln. eurų arba 0,8 proc. BVP, t.y. gerokai mažiau, nei nurodoma analizėje (1,2 proc.). Be to, JK gyvenantys Lietuvos piliečiai, jeigu keltųsi kitur dėl Brexit įtakos, tikėtina, vyktų į Airiją, Norvegiją. Tai reiškia, kad svetur dirbančiųjų perlaidų pervedimai ir toliau įsiliėtų į Lietuvos namų ūkius, skatintų vartojimą ir ūkio augimą. Grįžusieji taip pat didintų Lietuvos BVP jau tiesiogiai dirbdami Lietuvoje.

Abejonių kelia ir toje pačioje analizės lentelėje **pateiktas imigrantų iš Lietuvos ir JK gyventojų santykio įvertis (5,4 proc.)**.

Statistikos departamento duomenimis, 2004–2015 m. emigravusiųjų į JK iš Lietuvos buvo 147,1 tūkst. asmenų daugiau nei iš tos šalies įmigravusiųjų, įskaitant sugrįžusius emigrantus, ir tai sudarė 40,2 proc. visos gryniosios migracijos srauto šiuo laikotarpiu. Minėtas emigrantų iš Lietuvos į JK skaičiaus santykis su Lietuvos gyventojų skaičiumi sudaro 5,1 proc. (2014 m. šis santykis buvo dar mažesnis ir sudarė 4,7 proc.), o ne 5,4 proc., kaip nurodyta analizėje.

Tai dar labiau pagrindžia abejones, kodėl Lietuva įvardinama kaip didžiausią neigiamą Brexit poveikį patirianti šalis tarp analizėje vertinamų valstybių.

Analizėje taip pat pateiktas **ES finansinės paramos įvertis, susijęs su laikotarpiu po 2020 metų**. Tačiau daryti bet kokias išvadas yra per anksti, nes šiuo metu neaišku, kokie sprendimai dėl prarastų JK įnašų bus priimti. Kalbant apie ES biudžeto apimtį po 2020 m. – tai bus derybų dėl kitos daugiametės finansinės programos objektas, o pasiūlymą dėl kitos finansinės programos Europos Komisija pateiks iki 2018 m. pradžios.

Neatmetama galimybė, kad dėl JK pasitraukimo mažėsiantis pastarosios įnašas į ES biudžetą greičiausiai būtų „padengiamas“ didesniais visų ES valstybių narių įnašais (tuomet didėtų ir Lietuvos įnašas). Darant prielaidą, kad JK 2019-2020 m. (po to, kai galimai būtų baigtos JK išstojimo iš ES derybos) nebemokės į ES biudžetą ir negaus savo suderėtos paramos dalies, poveikis Lietuvos įmokoms, preliminariais vertinimais, būtų toks: 2019 m. įmoka padidėtų 43,2 mln. eurų, o 2020 m. atitinkamai 44,9 mln. eurų.

Dėl dabartinio 2014–2020 m. finansinio laikotarpio visos ES valstybės narės yra vienbalsiai sutarę. Jungtinė Karalystė pati aktyviai naudoja ES struktūrinių fondų lėšomis – minėtuoju laikotarpiu JK numatyta beveik 11 mlrd. ES struktūrinių fondų lėšų, todėl neturėtų būti suinteresuota nutraukti pradėtų projektų finansavimą šiuo finansiniu laikotarpiu.

Lietuvai dabar būtina susikoncentruoti ir kuo efektyviau panaudoti 2014–2020 m. ES fondų investicijas ekonominei ir socialinei pažangai, kadangi nėra aišku kokiomis sąlygomis bus naudojamos ES fondų investicijos finansiniu laikotarpiu po 2020 m.